

บันทึกท้ายพระราชบัญญัติ พระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ. ๒๕๖๒

ความเป็นมา

พระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ. ๒๕๖๒ มีเจตนารมณ์เพื่อจัดให้มีกฎหมายว่าด้วยผลิตภัณฑ์สมุนไพรเนื่องจากปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายควบคุมและกำกับดูแลผลิตภัณฑ์สมุนไพรเป็นการเฉพาะ ซึ่งทำให้ต้องนำบทบัญญัติตามกฎหมายว่าด้วยการยาและกฎหมายว่าด้วยอาหารมาใช้บังคับซึ่งกฎหมายดังกล่าวยังไม่เหมาะสมกับการควบคุมและกำกับดูแลผลิตภัณฑ์สมุนไพร โดยคณะรัฐมนตรีได้เสนอต่อประธานสภาิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๑ เพื่อให้พิจารณาตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งประธานสภาิติบัญญัติแห่งชาติบรรจุในระเบียบวาระการประชุมสภาิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๙๑/๒๕๖๑ วันศุกร์ที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๖๑ และในคราวประชุมสภาิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๙/๒๕๖๒ ในวันพฤหัสบดีที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ ที่ประชุมได้พิจารณาในวาระที่ ๒ และลงมติในวาระที่ ๓ เห็นสมควรประกาศใช้เป็นกฎหมาย โดยส่งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวไปยังนายกรัฐมนตรีเพื่อนำขึ้นทูลเกล้าฯ วันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ สาระสำคัญมีดังนี้

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๖ ตอน ๕๖ ก วันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๒ หน้า ๑๒๑

วันเริ่มใช้บังคับ เมื่อพ้นกำหนดหกสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ผู้รักษาการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

เหตุผลในการประกาศใช้

โดยที่ปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายควบคุมและกำกับดูแลผลิตภัณฑ์สมุนไพรเป็นการเฉพาะ ทำให้ต้องนำบทบัญญัติตามกฎหมายว่าด้วยยาและกฎหมายว่าด้วยอาหารมาใช้บังคับ ซึ่งกฎหมายดังกล่าวยังไม่เหมาะสมกับการควบคุมและกำกับดูแลผลิตภัณฑ์สมุนไพร รวมทั้งไม่สอดคล้องต่อการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพร ดังนั้น สมควรมีกฎหมายควบคุมและกำกับดูแลผลิตภัณฑ์สมุนไพรสำหรับมนุษย์เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยมีคณะกรรมการนโยบายสมุนไพรแห่งชาติทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ด้านผลิตภัณฑ์สมุนไพรแห่งชาติ และมีคณะกรรมการผลิตภัณฑ์สมุนไพรทำหน้าที่ให้คำแนะนำแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขในการกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อควบคุมและกำกับดูแลผลิตภัณฑ์สมุนไพร ด้วยระบบการอนุญาต การขึ้นทะเบียน การแจ้งรายละเอียด และการจัดแจ้ง ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการส่งเสริมให้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรอย่างเป็นระบบและครบวงจร ซึ่งจะทำให้ผลิตภัณฑ์สมุนไพรไทยมีความปลอดภัย มีคุณภาพและมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากล รวมทั้งเพิ่มมูลค่าในการส่งออกไปยังต่างประเทศให้มากยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ. ๒๕๖๒ มีบทบัญญัติทั้งสิ้น ๑๒๗ มาตรา สาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

๑. กำหนดให้ผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่ดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว ให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยยาหรือกฎหมายว่าด้วยอาหาร (มาตรา ๓)

๒. กำหนดคำนิยามความหมายของคำว่า “สมุนไพร” หมายความว่า ผลิตภัณฑ์ธรรมชาติที่ได้จากพืช สัตว์ จุลชีพ หรือแร่ ที่ใช้ผสม ประุง หรือแปรสภาพ เป็นผลิตภัณฑ์สมุนไพร และกำหนดคำนิยามความหมายของ

คำว่า “ผลิตภัณฑ์สมุนไพร” “ยาแผนไทย” “ยาพัฒนาจากสมุนไพร” “การแพทย์แผนไทย” “สาระสำคัญ” “ความแรงของสาระสำคัญ” “ตำรับ” “ผลิต” “นำเข้า” “ขาย” “ฉลาก” “เอกสารกำกับผลิตภัณฑ์” “ข้อความ” “โฆษณา” “การส่งเสริมการขาย” “กระบวนการพิจารณาผลิตภัณฑ์ผลิตภัณฑ์สมุนไพร” “กระบวนการพิจารณาผลิตภัณฑ์สมุนไพร” “ผู้ประกอบการวิชาชีพทางการแพทย์และสาธารณสุข” “ผู้รับอนุญาต” “ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการ” “ผู้อนุญาต” “คณะกรรมการนโยบาย” “คณะกรรมการ” “พนักงานเจ้าหน้าที่” “เลขาธิการ” “อธิบดี” “รัฐมนตรี” โดยกำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๔ – มาตรา ๕)

๓. กำหนดให้มีคณะกรรมการนโยบายสมุนไพรแห่งชาติ มีหน้าที่และอำนาจกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านผลิตภัณฑ์สมุนไพรแห่งชาติทุกห้าปีเสนอต่อคณะรัฐมนตรี ให้ความเห็นหรือข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวกับงบประมาณ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการ กำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดจากผลิตภัณฑ์สมุนไพร รวมทั้งเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมหรือปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์สมุนไพร กำหนดให้มีแผนงานหรือโครงการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนา กำหนดมาตรการส่งเสริมความร่วมมือด้านผลิตภัณฑ์สมุนไพรระหว่างภาครัฐและเอกชน กำหนดประเภทผู้ประกอบการ รวมทั้งเสนอสิทธิประโยชน์เพื่อส่งเสริมผู้ประกอบการต่อรัฐมนตรีหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการแจ้งและการส่งเสริมผู้ประกอบการ เสนอรายงานประจำปีต่อคณะรัฐมนตรี และปฏิบัติการตามกฎหมายกำหนด (มาตรา ๗ – มาตรา ๑๐)

๔. กำหนดให้มีคณะกรรมการผลิตภัณฑ์สมุนไพรมีหน้าที่และอำนาจให้คำแนะนำแก่รัฐมนตรีในการออกประกาศตามมาตรา ๖ ให้คำแนะนำแก่คณะกรรมการนโยบายเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สมุนไพร ให้คำแนะนำความเห็น หรือความเห็นชอบแก่ผู้อนุญาตในการอนุญาตผลิต นำเข้า ขาย ขึ้นทะเบียนตำรับ แจ้งรายละเอียดและจัดแจ้งผลิตภัณฑ์สมุนไพร พักใช้หรือยกเลิกคำสั่งพักใช้ใบอนุญาต หรือเพิกถอนใบอนุญาต ประกาศ กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีศึกษาวิจัย การตรวจสอบสถานที่ผลิต นำเข้า ขาย และเก็บรักษาผลิตภัณฑ์สมุนไพร หลักเกณฑ์วิธีควบคุมคุณภาพ และปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนด (มาตรา ๑๓ – มาตรา ๑๕)

๕. กำหนดให้ผู้ใดประสงค์จะประกอบกิจการผลิต นำเข้า หรือขายผลิตภัณฑ์สมุนไพรให้ยื่นคำขออนุญาตเมื่อออกใบอนุญาตให้แล้วจึงจะผลิต นำเข้า หรือขายผลิตภัณฑ์สมุนไพรนั้นได้ (มาตรา ๑๗)

๖. กำหนดให้การดำเนินการตามมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัตินี้ไม่ต้องยื่นคำขออนุญาตตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๑๘)

๗. กำหนดคุณสมบัติของผู้ขออนุญาตผลิต นำเข้า หรือขายผลิตภัณฑ์สมุนไพรตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๑๙)

๘. กำหนดให้ใบอนุญาตเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สมุนไพรแบ่งออกเป็น ๓ ประเภท ได้แก่ ใบอนุญาตผลิตภัณฑ์สมุนไพร ใบอนุญาตนำเข้าผลิตภัณฑ์สมุนไพร ใบอนุญาตขายผลิตภัณฑ์สมุนไพร ซึ่งมีอายุ ๕ ปีนับแต่วันที่ออกใบอนุญาต (มาตรา ๒๐ – มาตรา ๒๒)

๙. กำหนดให้ผู้รับอนุญาตต้องควบคุมดูแลให้ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการทำหน้าที่ตามที่กำหนดให้พระราชบัญญัตินี้ หากผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้เป็นการชั่วคราวต้องให้ผู้อนุญาตทราบและผู้รับอนุญาตต้องจัดให้มีบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติเดียวกับผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการปฏิบัติหน้าที่แทน และหากผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการไม่ประสงค์จะปฏิบัติหน้าที่ต่อไป ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการต้องแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้อนุญาตทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวันก่อนวันที่ไม่ปฏิบัติหน้าที่นั้นโดยให้ถือว่าผู้นั้นได้พ้นจากหน้าที่และความรับผิดชอบตั้งแต่วันที่ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว (มาตรา ๒๕ – มาตรา ๒๗)

๑๐. กำหนดให้ผู้รับอนุญาตมีหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๘ แห่งพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๒๘)
๑๑. กำหนดให้ผู้รับอนุญาตผลิตหรือนำเข้าผลิตภัณฑ์สมุนไพรมีหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๙ แห่งพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๒๙)
๑๒. กำหนดให้ผู้รับอนุญาตผลิตภัณฑ์สมุนไพรมีหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๓๐)
๑๓. กำหนดให้ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการประจำสถานที่ผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพรมีหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๓๑)
๑๔. กำหนดให้ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการประจำสถานที่นำเข้าผลิตภัณฑ์สมุนไพรมีหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓๒ แห่งพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๓๒)
๑๕. กำหนดให้ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการประจำสถานที่ขายผลิตภัณฑ์สมุนไพรมีหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๓๓)
๑๖. กำหนดให้ผู้ประสงค์จะผลิตหรือนำเข้าเพื่อขายผลิตภัณฑ์สมุนไพรตามมาตรา ๖ (๒) ต้องมาขอขึ้นทะเบียนตำรับผลิตภัณฑ์สมุนไพรกับผู้อนุญาตเสียก่อนและเมื่อได้รับใบสำคัญการขึ้นทะเบียนตำรับผลิตภัณฑ์สมุนไพรแล้วจึงผลิตหรือนำเข้าเพื่อขายได้ (มาตรา ๓๔)
๑๗. กำหนดให้ตัวอย่างผลิตภัณฑ์สมุนไพร ผลิตภัณฑ์เพื่อการศึกษาวิจัย วัสดุที่ใช้เป็นส่วนผสมการผลิตหรือนำเข้าผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อประโยชน์ในการรักษาโรคเฉพาะราย ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓๕ ไม่ต้องขออนุญาตขึ้นทะเบียนตำรับผลิตภัณฑ์สมุนไพร (มาตรา ๓๕)
๑๘. กำหนดให้การขอขึ้นทะเบียนตำรับผลิตภัณฑ์สมุนไพรตามมาตรา ๓๔ ต้องมีรายการตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓๖ แห่งพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๓๖)
๑๙. กำหนดให้ผู้อนุญาตโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการมีอำนาจสั่งเพิกถอนใบสำคัญการขึ้นทะเบียนตำรับผลิตภัณฑ์สมุนไพรได้เมื่อปรากฏความผิดตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๔๓ แห่งพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๔๓)
๒๐. กำหนดให้ผู้ประสงค์จะผลิตหรือนำเข้าเพื่อขายผลิตภัณฑ์สมุนไพรตามมาตรา ๖ (๓) ต้องขอแจ้งรายละเอียดหรือจดแจ้งกับผู้อนุญาตเสียก่อนและเมื่อได้รับรายละเอียดหรือใบรับจดแจ้งผลิตภัณฑ์สมุนไพรแล้วจึงผลิตหรือนำเข้าเพื่อขายได้ (มาตรา ๔๕)
๒๑. กำหนดให้การแจ้งรายละเอียดหรือการจดแจ้งผลิตภัณฑ์สมุนไพรตามมาตรา ๔๕ ต้องมีรายการตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๔๗ แห่งพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๔๗)
๒๒. กำหนดกระบวนการพิจารณาผลิตภัณฑ์สมุนไพร ให้เจ้าหน้าที่ บุคคล องค์กรหรือหน่วยงาน ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๕๔ ทำหน้าที่ประเมิน ตรวจสอบ และพิจารณาผลิตภัณฑ์สมุนไพร (มาตรา ๕๔)
๒๓. กำหนดห้ามผู้ใดผลิต นำเข้า หรือขายผลิตภัณฑ์สมุนไพร ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๕๘ แห่งพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๕๘)
๒๔. กำหนดลักษณะของผลิตภัณฑ์สมุนไพรปลอม ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๕๙ แห่งพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๕๙)
๒๕. กำหนดลักษณะของผลิตภัณฑ์สมุนไพรผิดมาตรฐาน ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๖๐ แห่งพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๖๐)
๒๖. กำหนดลักษณะของผลิตภัณฑ์สมุนไพรเสื่อมคุณภาพ ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๖๑ แห่งพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๖๑)

๒๗. กำหนดห้ามผู้รับอนุญาตผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพรในระหว่างที่ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการประจำสถานที่ผลิตไม่อยู่ปฏิบัติหน้าที่ (มาตรา ๖๒)

๒๘. กำหนดห้ามผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการปฏิบัติหน้าที่ในสถานที่ผลิต นำเข้า หรือขายผลิตภัณฑ์สมุนไพรหลายแห่งในเวลาเดียวกัน (มาตรา ๖๓)

๒๙. กรณีปรากฏว่าผลิตภัณฑ์สมุนไพรมีคุณภาพหรือประสิทธิภาพไม่ตรงตามที่ขึ้นทะเบียนตำรับแจ้งรายละเอียดหรือจัดแจ้ง หรือไม่ปลอดภัย กำหนดให้เลขาธิการมีอำนาจออกปฏิบัติการตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๖๕ แห่งพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๖๕)

๓๐. กำหนดให้ผู้ใดที่ประสงค์จะเลิกกิจการในระหว่างที่ใบอนุญาตยังไม่สิ้นอายุ จะต้องแจ้งการเลิกกิจการเป็นหนังสือให้ผู้อนุญาตทราบล่วงหน้าอย่างน้อยสิบห้าวันก่อนวันที่ประสงค์จะเลิกกิจการ และหากประสงค์จะขายผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่เหลืออยู่ของตน ต้องขายให้แก่ผู้รับอนุญาตอื่นหรือบุคคลอื่นที่เห็นสมควรภายในเก้าสิบวันนับแต่วันเลิกกิจการ (มาตรา ๖๖ – มาตรา ๖๗)

๓๑. กำหนดห้ามผู้ใดโฆษณาผลิตภัณฑ์สมุนไพรหรือคุณประโยชน์ของผลิตภัณฑ์สมุนไพรเว้นแต่ได้รับใบอนุญาตจากผู้อนุญาตก่อน ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่เลขาธิการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ใบอนุญาตโฆษณามีอายุสามปีนับแต่วันออกใบอนุญาต (มาตรา ๗๐ – มาตรา ๗๑)

๓๒. กำหนดห้ามผู้ใดโฆษณาผลิตภัณฑ์สมุนไพรในลักษณะตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๗๔ แห่งพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๗๔)

๓๓. กรณีที่ผู้อนุญาตเห็นว่าการโฆษณาฝ่าฝืนมาตรา ๗๔ ให้ผู้อนุญาตมีอำนาจออกคำสั่งให้ผู้โฆษณาดำเนินการแก้ไขข้อความหรือวิธีการในการโฆษณา ห้ามใช้ข้อความหรือวิธีการบางอย่างที่ปรากฏในการโฆษณาหรือระงับการโฆษณา (มาตรา ๗๕)

๓๔. กำหนดให้ผู้ผลิตหรือผู้ขายผลิตภัณฑ์สมุนไพรซึ่งเป็นผู้ประกอบการตามมาตรา ๑๐ (๘) แจ้งต่ออธิบดีเพื่อขอรับการส่งเสริมผู้ประกอบการตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๗๗ แห่งพระราชบัญญัตินี้ เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมความสามารถของผู้ผลิตหรือผู้ขายผลิตภัณฑ์สมุนไพร (มาตรา ๗๖ – มาตรา ๗๗)

๓๕. กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้มีอำนาจตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๗๘ แห่งพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๗๘)

๓๖. กำหนดให้สิ่งที่ยึดหรืออายัดไว้ตามมาตรา ๗๘ (๓) ให้ตกเป็นของกระทรวงสาธารณสุข เมื่อไม่ปรากฏเจ้าของ เมื่อมีหรือไม่มีกรณีคดีและผู้เป็นเจ้าของมิได้ร้องขอคืนภายในเก้าสิบวัน (มาตรา ๗๙)

๓๗. กำหนดให้ผู้รับอนุญาตตามมาตรา ๑๗ หากฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้อนุญาตมีอำนาจสั่งพักใบอนุญาตได้ครั้งละไม่เกินหนึ่งร้อยยี่สิบวัน ในกรณีที่มีการฟ้องผู้รับอนุญาตต่อศาลว่าได้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้จะสั่งพักใช้ใบอนุญาตไว้จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดก็ได้ (มาตรา ๘๓)

๓๘. ผู้อนุญาตตามมาตรา ๑๗ มีอำนาจสั่งเพิกถอนใบอนุญาตได้หากปรากฏว่าผู้รับอนุญาตขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๙ หรือฝ่าฝืนคำสั่งพักใช้ใบอนุญาตตามมาตรา ๘๓ แห่งพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๘๔)

๓๙. กรณีผู้อนุญาตไม่ออกใบอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ต่ออายุใบอนุญาต กำหนดให้ผู้ขออนุญาตหรือผู้ขอต่ออายุใบอนุญาตมีสิทธิอุทธรณ์เป็นหนังสือต่อรัฐมนตรีภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งไม่ออกใบอนุญาตหรือการไม่อนุญาตให้ต่ออายุใบอนุญาต (มาตรา ๘๘)

๔๐. กำหนดให้ผู้รับอนุญาตซึ่งถูกสั่งพักใบอนุญาตหรือถูกเพิกถอนใบอนุญาตมีสิทธิอุทธรณ์เป็นหนังสือต่อรัฐมนตรีภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือการพักใช้ใบอนุญาตหรือการเพิกถอนใบอนุญาต (มาตรา ๘๙)

๔๑. กำหนดบทกำหนดโทษผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ตามมาตรา ๙๑ - ๑๒๑ แห่งพระราชบัญญัตินี้

๔๒. บรรดากฎกระทรวง ประกาศ หรือระเบียบที่ออกตามพระราชบัญญัติยา พ.ศ. ๒๕๑๐ หรือพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. ๒๕๒๒ ในส่วนที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สมุนไพรตามพระราชบัญญัตินี้ใช้อยู่ในวันก่อนที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ จนกว่าจะมีกฎกระทรวงหรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ (มาตรา ๑๒๗)

นางสาวจุฬาพัฒน์ ช่างเกตุ / จัดทำ